

# АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

ШТАЛЬ Т. В., ДОБРОСКОК Ю. Б., ТИЩЕНКО О. О., САПАРОВ Е.

УДК 330.322 (477)

## Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О., Сапаров Е. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення

У статті розглянуто поняття інвестиційного клімату країни, проаналізовано динаміку припливу прямих і портфельних іноземних інвестицій в Україну, а також обсяги вивозу фінансових ресурсів з України та обсяги їх накопичення в країні, розглянуто географічну структуру іноземних інвестицій та географічну структуру їх розподілу в країні. Визначено ключові фактори, що впливають на формування інвестиційної привабливості держави для іноземних інвесторів, розглянуто основні позитивні кроки національного уряду та запропоновано можливі шляхи залучення додаткових іноземних інвестицій в економіку України.

**Ключові слова:** прями міжнародні інвестиції, портфельні інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, іноземні фінансові ресурси, іноземні інвестори.

**Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

**Шталь Тетяна Валеріївна** – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

**E-mail:** tatyana\_shtal@yahoo.com

**Доброскок Юлія Борисівна** – асистент, кафедра міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

**E-mail:** yuliya\_dobroskok@mail.ru

**Тищенко Оксана Олегівна** – асистент, кафедра міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

**E-mail:** prudenta@rambler.ru

**Сапаров Еркін** – магістрант, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

УДК 330.322 (477)

## Шталь Т. В., Доброскок Ю. Б., Тищенко О. О., Сапаров Э. Анализ инвестиционного климата в Украине и пути его совершенствования

В статье рассмотрено понятие инвестиционного климата страны, проанализирована динамика притока прямых и портфельных иностранных инвестиций в Украину, а также объем вывоза финансовых ресурсов из Украины и объем их накопления в стране, рассмотрены географическая структура иностранных инвестиций и географическая структура их распределения в стране. Определены ключевые факторы, влияющие на формирование инвестиционной привлекательности государства для иностранных инвесторов, рассмотрены основные позитивные шаги национального правительства и предложены возможные пути привлечения дополнительных иностранных инвестиций в экономику Украины.

**Ключевые слова:** прямые международные инвестиции, портфельные инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, иностранные финансовые ресурсы, иностранные инвесторы.

**Табл.:** 1. **Библ.:** 12.

**Шталь Татьяна Валериевна** – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

**E-mail:** tatyana\_shtal@yahoo.com

**Доброскок Юлия Борисовна** – асистент, кафедра международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

**E-mail:** yuliya\_dobroskok@mail.ru

**Тищенко Оксана Олеговна** – асистент, кафедра международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

**E-mail:** prudenta@rambler.ru

**Сапаров Эркин** – магістрант, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

UDC 330.322 (477)

## Shtal T. V., Dobroskok Y. B., Tishchenko O. O., Saparov E. Analysis of investment climate in Ukraine and ways of its improvement

The article considers the notion of investment climate in the country, analyses dynamics of inflow of direct and portfolio foreign investments into Ukraine and also the volume of outflow of financial resources from Ukraine and volume of their accumulation in the country, considers the geographical structure of foreign investments and geographical structure of their distribution in the country. It identifies key factors that influence formation of investment attractiveness of the state for foreign investors, considers main positive steps of the national government and offers possible ways of attraction of additional foreign investments into Ukrainian economy.

**Key words:** direct international investments, portfolio investments, investment climate, investment attractiveness, foreign financial resources, foreign investors.

**Tabl.:** 1. **Bibl.:** 12.

**Shtal Tatyana V.** – Doctor of Science (Economics), Associate Professor, Professor, Department of International Economy, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

**E-mail:** tatyana\_shtal@yahoo.com

**Dobroskok Yuliya B.** – Assistant, Department of International Economy, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

**E-mail:** yuliya\_dobroskok@mail.ru

**Tishchenko Oksana O.** – Assistant, Department of International Economy, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

**E-mail:** prudenta@rambler.ru

**Saparov Erkin** – Graduate Student, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (vul. Klochkivska, 333, Kharkiv, 61051, Ukraine)

Для стабільного економічного розвитку України обсяг власних фінансових ресурсів є недостатнім, саме тому стає необхідним залучення фінансових ресурсів іноземних інвесторів.

Основною метою статті виступає:

- ✦ аналіз динаміки припливу іноземних інвестицій в Україну;
- ✦ оцінка сучасного стану інвестиційного розвитку в Україні;
- ✦ пропозиція можливих шляхів формування привабливого інвестиційного клімату задля залучення іноземних інвесторів в Україну.

Проблема іноземного інвестування є найбільш актуальною для нашої держави, особливо в період післякризового відновлення економіки України. Іноземні інвестиції відіграють визначальну роль у формуванні темпів економічного розвитку країни. На сьогоднішній день можна говорити про все більш зростаючу конкуренцію між державами за іноземні інвестиції, тому пошук джерел інвестування, формування привабливого інвестиційного клімату в Україні та реалізація реальної програми інвестування повинні стати найважливішим напрямком у внутрішній і зовнішній політиці країни.

Вивченням проблем формування інвестиційного клімату та інвестиційної сфери в цілому займалося досить багато вітчизняних дослідників, серед яких: Ю. Бажал, А. Гайдуцький, І. Бланк, О. Варяниченко, В. Геєць, М. Герасимчук, В. Грідасов, С. Іщук, М. Жук, Б. Кваснюк, С. Кривченко, В. Ляшенко, А. Мокій, А. Пересада, В. Письмак, Я. Побурко, С. Реверчук, І. Сазонець, В. Сиденко, В. Точилін, В. Федоренко, В. Федорова, А. Філіпенко, О. Чемерис, Н. Чумаченко, В. Шевчук, та інші [1, 2]. Проте, дана проблема залишається недостатньо вивченою та потребує подальшого дослідження задля покращення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів.

У ході проведення наукового дослідження встановлено, що в економічній літературі немає однозначного визначення категорій «інвестиційна привабливість» і «інвестиційний клімат». Гайдуцький А. П., Бланк І. О. розкривають суть поняття, але не дають конкретного визначення. Інвестиційна привабливість поєднує в собі аналіз таких показників: природно-ресурсний потенціал, рівень економічного розвитку країни, політична стабільність, освітній та науковий потенціал, географічне положення, при використанні якого інвестор може оцінити доцільність вкладання в дану країну інвестицій та наявність можливостей для подальшої діяльності.

Одним із визначальних факторів інвестиційної привабливості країни є інвестиційний клімат. Інвестиційний клімат країни, на думку багатьох дослідників, – це система різноманітних природно-географічних, фінансових, економічних, соціально-культурних та організаційно-правових умов і факторів, якими володіє країна та які визначають дану країну привабливою для інвестора. На сьогоднішній день, інвестиційний клімат України є не надто сприятливим, хоча такі фактори, як вигідне географічне та геополітичне положення України на перехресті транспортних шляхів Європа – Азія, Північ – Південь, близькість до світових ринків Євросоюзу, Росії, Середнього Сходу, сприятливі кліматичні умови,

багатий ресурсний потенціал, кваліфікований робочий персонал, низька ціна робочої сили та її надлишок роблять нашу державу привабливою для іноземного інвестування. Актуальність проблеми формування привабливого інвестиційного клімату і можливостей нашої держави для залучення іноземних фінансових ресурсів зумовлюється зростанням значущості іноземного капіталу для стабільного розвитку економіки України.

Як вже було зазначено, формування привабливого інвестиційного клімату в Україні повинно бути першочерговим завданням як для внутрішньої, так і для зовнішньої політики держави. Деякі кроки у цьому напрямку вже зроблені, про що свідчить позитивна динаміка припливу іноземних інвестицій (прямих і портфельних) за період 2001 – 2011 рр. Серед основних позитивних кроків у цьому напрямку можна виділити:

- ✦ на території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами, іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації;
- ✦ у випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або товарній формі;
- ✦ задля сприяння іноземним інвесторам у питаннях взаємодії з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, досудовому врегулюванню інвестиційних спорів, супроводження інвестиційних проектів в режимі «єдиного вікна» започатковано діяльність Державного агентства України з інвестицій;
- ✦ створення агентства «Укрзовнішінвест» яке є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Основною метою діяльності «Укрзовнішінвест» є забезпечення проведення державної політики у сфері сприяння іноземному інвестуванню національної економіки;
- ✦ усунуто адміністративний бар'єр для входження іноземного капіталу в Україну щодо обов'язковості реєстрації іноземних інвестицій;
- ✦ у правовій сфері відбуваються певні зрушення, зокрема з метою сприяння залученню й ефективному використанню вітчизняних та іноземних інвестицій утворено Раду вітчизняних та іноземних інвесторів.

Якщо дослідити динаміку обсягу іноземних інвестицій, накопичених в Україні за період 2001 – 2011 рр., ми побачимо, що ці кроки не були даремними (табл. 1).

Проаналізувавши дані табл. 1, можна зробити висновок, що за весь досліджуваний період спостерігалась позитивна динаміка накопичення прямих іноземних інвестицій в економіці України, і лише в період всесвітньої економічної кризи (2008 – 2010 рр.) спостерігалось скорочення обсягів портфельних іноземних інвестицій, але в 2011 р. ситуація стабілізувалась. Про це також свідчать дані першого огляду ЮНКТАД «World

Investment Prospect Survey 2007 – 2009», в якому Україна була включена до списку 20 найбільш привабливих країн для прямих іноземних інвестицій, посівши 18-е місце [4]. У наступних двох оглядах («World Investment Prospect Survey 2008 – 2010», «World Investment Prospect Survey 2009 – 2011») Україна згадується як приваблива для інвесторів нова економіка, яка тільки відкривається для іноземного капіталу, але не входить до 15 найбільш привабливих країн, які зазначали експерти [5, 6].

**Таблиця 1**

**Обсяг накопичених іноземних інвестицій в економіці України в 2001 – 2011 рр. [3]**

Рік	Прямі інвестиції в Україну (млн дол. США)	Портфельні інвестиції в Україну, (млн дол. США)
Станом на 01.01.2002	4801	2980
Станом на 01.01.2003	5924	3293
Станом на 01.01.2004	7566	4065
Станом на 01.01.2005	9606	6391
Станом на 01.01.2006	17209	9011
Станом на 01.01.2007	23125	12861
Станом на 01.01.2008	38059	18618
Станом на 01.01.2009	46997	17059
Станом на 01.01.2010	52021	15567
Станом на 01.01.2011	57985	20034
Станом на 01.01.2012	64513	21743

Якщо дослідити географічну структуру інвестицій в Україну, то стане ясно, що в цій структурі велику частку займають офшорні зони. Зокрема на частку двох таких зон припадає майже 25% накопиченої суми іноземних інвестицій, у т. ч. на частку Кіпру – 21,5%, Британських Віргінських островів – 3,4%. Причому ця частка постійно зростає. Значною мірою це пояснюється тим, що ці офшорні зони виступають як перевалочні пункти, посередники в переміщенні іноземних інвестицій, причому значна сума таких переміщень припадає на фінансові кошти, які переводилися і переводяться українськими компаніями на Кіпр. Разом з тим, скорочується частка розвинутих країн у загальній сумі іноземних інвестицій. Зокрема, частка Німеччини скорочується з 26,5% у 2007 р. до 17,9 в 2008 р. і 16,9 в 2009 р.; частка Австрії – з 7,6% до 6,8% і 6,5% відповідно, Великобританії – з 7,4% до 6,4% і 5,9% відповідно, хоча абсолютна сума інвестицій з цих країн все ж таки зростає.

Разом з тим, діє низка факторів, які стримують і навіть заважають іноземному інвестуванню в Україну. Серед таких факторів – погіршення позицій України в системі міжнародних рейтингів. Так, наприклад, у рейтингу умов ведення бізнесу Україна посідала в 2005 р. 121 місце, у 2006 р. – 128 місце, в 2007 р. – 139 місце і в 2009 р. – 142 місце; у рейтингу глобальної конкурентоспроможності Україна перемістилася з 72 місця в 2007 – 2008 рр. на 73 місце в 2008 – 2009 рр. і на 82 в 2009 – 2010 рр.; у рейтингу економічної свободи Україна в 2006 р. була на 103

місці, а в 2008 р. – на 121 місці; у рейтингу податкового тягара Україна займала 124 місце в 2008 р. і 188 у 2009 р.; у рейтингу корумпованого положення України погіршується з 99-го місця в 2006 р. до 118 у 2007 р., 134 в 2008 р. і 146 у 2009 р. [7 – 11].

Нерівномірним є також розподіл іноземних інвестицій між регіонами України. Так, станом на 01.01.2011 найбільший приплив іноземних інвестицій було зафіксовано у м. Київ – 48,9%, Дніпропетровська обл. – 16,7%, Харківська обл. – 6,1%, Донецька обл. – 4,6%, Київська обл. – 3,6%, Львівська обл. – 2,9%, Одеська обл. – 2,5%. Найнижчі показники: Чернівецька обл. – 0,1%, Тернопільська обл. – 0,1%, Кіровоградська обл. – 0,1%, Чернігівська обл. – 0,2% [12].

Підбиваючи підсумок, на думку авторів, основними напрямками вдосконалення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів повинні стати:

- ✦ послідовне зниження тиску на інвесторів і відсутність диверсифікованих джерел інвестицій, нерівномірність їх розподілу між регіонами;
- ✦ створення дієвих механізмів управління інвестиційною діяльністю;
- ✦ реструктуризація економіки, пріоритетне залучення інвестицій у галузі, що особливо потребують капіталовкладень;
- ✦ мотивація суб'єктів господарювання стосовно довгострокових вкладень, а також населення щодо вкладення коштів на розвиток економіки, а не на споживання;
- ✦ стимулювання реінвестування;
- ✦ удосконалення інвестиційного законодавства та забезпечення його стабільності;
- ✦ забезпечення гарантій інвесторам;
- ✦ відповідність між надходженням і витратами інвестиційних ресурсів.

**ВИСНОВКИ**

Таким чином, у цілому інвестиційний клімат України можна вважати сприятливим, оскільки спостерігається щорічне зростання обсягу іноземних інвестицій, збільшення кількості реалізованих інвестиційних проєктів за участю іноземного капіталу. З метою покращення умов для надходження іноземних інвестицій в Україну необхідно здійснити ряд заходів з покращення економічного та правового середовища в Україні, удосконалити нормативно-правову та організаційну бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, тим самим сформувавши основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. ■

**ЛІТЕРАТУРА**

1. **Мойсеєнко І. П.** Інвестування / І. П. Мойсеєнко. – К. : Знання, 2006. – 490 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://pidruchniki.ws/00000000/investuvannya/investuvannya\\_-\\_moiseyenko\\_i\\_p](http://pidruchniki.ws/00000000/investuvannya/investuvannya_-_moiseyenko_i_p)

2. **Петкова Л.** Муніципальні інвестиції та кредити : навчальний посібник / Л. Петкова, В. Проскурін. – К., 2006. –



158 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2488.html>

3. Офіційний сайт Національного банку України <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=63726>

4. «World Investment Prospect Survey 2007 – 2009. – 2007. – N-Y, Gen. – 74 p.

5. «World Investment Prospect Survey 2008 – 2010. – 2008. – N-Y, Gen. – 68 p.

6. «World Investment Prospect Survey 2009 – 2011. – 2009. – N-Y, Gen. – 74 p.

7. IMF. Balance of payments and international investment position manual. – Wash., 2009. – 351 p. // <http://www.imf.org/>

8. World Economic Forum. The global Competitiveness Report 2009-2010// Gen., 2010. – 502 p.

9. Закиянов Д. Наша экономика теряет экономическую свободу / Д. Закиянов // Экономические известия. – 2008. – № 165. – С. 8.

10. Налоговое чистилище // Контракты. – 2009. – № 48. – С. 3.

11. Закиянов Д. Украину сравнили с Зимбабве / Д. Закиянов // Экономические известия. – 2009. – № 208. – С. 6.

12. Регионы Украины, 2011 : стат.зб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

## REFERENCES

“IMF. Balance of payments and international investment position manual”. // <http://www.imf.org/>

“Nalogovoe chistilishche [Tax purgatory]”. *Kontrakty*, no. 48 (2009).

“Rehiony Ukrainy, 2011 [Regions of Ukraine, 2011]”. <http://ukrstat.gov.ua>

“The global Competitiveness Report 2009-2010”, 2010.

“World Investment Prospect Survey 2007-2009”, 2007.

“World Investment Prospect Survey 2008-2010”, 2008.

“World Investment Prospect Survey 2009-2011”, 2009.

Moiseienko, I. P. “Investuvannia [Investment]”. [http://pidruchniki.ws/00000000/investuvannya/investuvannya-moysieyenko\\_i\\_p](http://pidruchniki.ws/00000000/investuvannya/investuvannya-moysieyenko_i_p)

Ofitsiynyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=63726>

Petkova, L., and Proskurin, V. “Munitsypalni investytsii ta kredyty [Municipal investments and loans]”. <http://www.info-library.com.ua/books-text-2488.html>.

Zakiiyanov, D. “Nasha ekonomika teriaet ekonomicheskuiu svobodu [Our economy is losing economic freedom]”. *Ekonomicheskie izvestiia*, no. 165 (2008).

Zakiiyanov, D. “Ukrainu sravnili s Zimbabve [Ukraine compared with Zimbabwe]”. *Ekonomicheskie izvestiia*, no. 208 (2009).

УДК 311.2

## ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ DATA MINING В АНАЛИЗЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ТЮРИНА Д. Н.

УДК 311.2

### Тюрина Д. Н. Использование методов Data Mining в анализе деятельности предприятия

В статье рассмотрена целесообразность использования средств Data Mining наряду с традиционными статистическими методами анализа финансово-хозяйственной деятельности предприятия для выявления всех возможных факторов, влияющих на эффективность его функционирования путем решения задач кластеризации. Приведены основные преимущества применения средств Data Mining в анализе деятельности предприятия. Предложен алгоритм проведения анализа деятельности предприятия, который способствует значительному повышению эффективности его деятельности.

**Ключевые слова:** статистические методы, средства Data Mining, прогнозирование, классификация, кластеризация, поиск альтернативных правил.

**Рис.:** 1. **Библ.:** 8.

**Тюрина Дина Николаевна** – кандидат педагогических наук, доцент, кафедра учета, аудита и экономического анализа, Харьковский институт финансов Украинского государственного университета финансов и международной торговли (пер. Плетневский, 5, Харьков, 61003, Украина)  
**E-mail:** [hiitsdina@mail.ru](mailto:hiitsdina@mail.ru)

УДК 311.2

### Тюрина Д. М. Використання методів Data Mining в аналізі діяльності підприємства

У статті розглянуто доцільність використання засобів Data Mining поряд із традиційними статистичними методами аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства для виявлення всіх можливих факторів, що впливають на ефективність його функціонування шляхом вирішення завдань кластеризації. Наведено основні переваги застосування засобів Data Mining в аналізі діяльності підприємства. Запропоновано алгоритм проведення аналізу діяльності підприємства, який сприяє значному підвищенню ефективності його діяльності.

**Ключові слова:** статистичні методи, засоби Data Mining, прогнозування, класифікація, кластеризація, пошук альтернативних правил.

**Рис.:** 1. **Бібл.:** 8.

**Тюрина Дина Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра обліку, аудиту та економічного аналізу, Харківський інститут фінансів Українського державного університету фінансів і міжнародної торгівлі (пер. Плетньовський, 5, Харків, 61003, Україна)  
**E-mail:** [hiitsdina@mail.ru](mailto:hiitsdina@mail.ru)

UDC 311.2

### Tyurina D. N. Application of Data Mining methods in analysis of company's activity

The article considers expediency of application of Data Mining means along with traditional statistical methods of analysis of financial and economic activity of a company for revealing all possible factors that influence upon effectiveness of its functioning by means of solving clusterisation tasks. It shows main advantages of application of Data Mining means in analysis of company's activity. It offers an algorithm of conduction analysis of company's activity, which facilitates significant increase of effectiveness of its activity.

**Key words:** statistical methods, Data Mining means, forecasting, classification, clusterisation, search for alternative rules.

**Pic.:** 1. **Bibl.:** 8.

**Tyurina Dina N.** – Candidate of Sciences (Pedagogy), Associate Professor, Department of Accounting, Audit and Economic Analysis, Kharkiv Institute of Finance of the Ukrainian State University of Finance and International Trade (per. Pletnovskyy, 5, Kharkiv, 61003, Ukraine)  
**E-mail:** [hiitsdina@mail.ru](mailto:hiitsdina@mail.ru)